

AR KINTA ŽODŽIO KAIMIETIS KONOTACIJA?

Kvašytė, Regina; Šuperka, Kazimieras; Maskuliūnienė, Džiuljeta
AR KINTA ŽODŽIO KAIMIETIS KONOTACIJA?

Lietuvių kalba, nūm. 15, 2020

Vilniaus Universitetas, Lituania

Disponible en: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=692574302011>

DOI: <https://doi.org/10.15388/LK.2020.22445>

Esta obra está bajo una Licencia Creative Commons Atribución 4.0 Internacional.

AR KINTA ŽODŽIO KAIMIETIS KONOTACIJA?

Does the connotation of the word KAIMETIS 'countryman'
change?

Regina Kvašytė regina.kvasyte@su.lt

Šiaulių universitetas Povilo Višinskio, Lituania

Kazimieras Župerka k.zuperka@gmail.com

Šiaulių universitetas, Lituania

Džiuljeta Maskuliūnienė dziuljeta.maskuliuniene@su.lt

Šiaulių universitetas, Lituania

Lietuvių kalba, núm. 15, 2020

Vilniaus Universitetas, Lituania

Recepción: 15 Septiembre 2020
Aprobación: 21 Diciembre 2020

DOI: <https://doi.org/10.15388/LK.2020.22445>

Redalyc: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=692574302011>

Įvadas.

Žodžiai *kaimietis*, *kaimietė* vartojami, taip pat ir apibrėžiami tiek siauresne, tiek platesne reikšme. Ankstesniuose lietuvių kalbos žodynuose pateikiami arba du definicijos turinio dėmenys – gyvenamoji vieta ir kilmės vieta: „kaimo gyventojas, žmogus, kilęs iš kaimo, valstietis“ (LKŽ 5, 55), arba – tik vienas, pagrindinis: „kaimo gyventojas“ (DLKŽ, 276). Jokių konotacijų (prierekšmių) ¹ nenurodoma. BLKŽ, be reikšmės „kaimo gyventojas“, atsiradusi ir kita: „menk. sakoma apie neišsilavinusį, prasto skonio ir pan. žmogų, kuris nebūtinai kilęs iš kaimo“. Kalbamasis apibrėžimas atspindi pastaruoju metu ir viešojoje erdvėje, ir kalbininkų tekstuose atkreipiamą dėmesį į *kaimiečio* vartojimą menkinamąja reikšme. Kalbama net apie tai, kad atsiradusi *nauja* neigiama žodžio *kaimietis* konotacija ².

Šiandieninis kaimo ir kaimiečių menkinimas, labiausiai paplitęs miestiečių šnekoje ir populiariosios kultūros erdvėje, yra tradicinio dalies miestiečių požiūrio į kaimo gyventojus tęsinys, o labiausiai tas menkinimas eina iš dabartinio paviršutiniško, vienpusio kaimo gyvenimo pažinimo, žiniasklaidos mėgavimosi neigiamomis kaimo gyvenimo apraiškomis. Aišku, kaime esama visko, gražiam, prasmingam jo gyvenimui kurti reikia nemažų pastangų, be kita ko – vietovės tapatybę, kaimiškąjį kraštovaizdį (etnokultūrinį paveldą) derinant su moderniu, patogesniu gyvenimu (žr. Bučas 2013, 9; Burinskienė, Lazauskaitė 2013, 36).

Šis straipsnis yra ankstesnės publikacijos (Kvašytė, Maskuliūnienė, Župerka 2020, 3–9) tęsinys. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti žodžio *kaimietis* konotaciją, neigiamą ir teigiamą „kaimiečio“ sąvokos vertinimą dabartinėje lietuvių kalbos vartosenoje, t. y. atlikti sociolingvistinę bei stilistinę to žodžio interpretaciją.

Tyrimui, kuris aprašytas ankstesniame straipsnyje, buvo sudaryta ir išanalizuota 797 *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno* (DLKT) publicistikos skyriuje pateiktų pavyzdžių imtis. Kad išvados būtų pagrįstesnės, dabar dar išnagrinėti atitinkami tų žodžių kontekstai iš DLKT grožinės literatūros ir sakytinės kalbos skyrių. Papildomai rinkta **medžiagos** iš grožinių lietuvių literatūros kūrinių, kitų stilių dabartinių tekstų. Iškeliami ir komentuojami priešingi požiūriai į lietuvių kalbos kaimietišumą.

1 *Kaimiečio* kontekstai tekstyne.

Išanalizuoti tekstyno grožinės literatūros, publicistikos ir sakytinės kalbos skyriuose iš 50 šaltinių surinkti 1204 žodžių *kaimietis*, *kaimietė*³ visų formų pavartojimo kontekstai (neįskaičiuoti ir nenagrinėti verstinės literatūros pavyzdžiai ir pastebėti pasikartojantys kontekstai). Be šių, DLKT pateikti 299 tų žodžių kontekstai iš *negrožinės* literatūros (daugiausia – iš mokslo veikalų) ir 18 – iš administracinės literatūros. Tų kontekstų nesiiimta nagrinėti, turint prieš akis straipsnio tikslą, nes dalykiniais (administraciniais, moksliniais) tekstams vertinamieji žodžių atspalviai nėra būdingi. Žinoma, iš konteksto, dalykinio teksto sakinio turinio tam tikrus vertinimo niuansus kartais galima just, pvz.: *Jam* [D. Poškai] *labiausiai rūpėjo vargo prislėgtas kaimietis*; *Kaimiečiai labai gyvai jaučia, kuo vienas kaimas skiriasi nuo kito*⁴. Kalbamieji žodžiai turi sinonimų (*sodietis*, *valstietis* ir kt.), jie nagrinėjami kitame straipsnyje (Kvašytė, Župerka 2020).

Analizuojamieji kontekstai suskirstyti į 3 grupes: neutralaus, teigiamo ir neigiamo turinio. Neutraliais kontekstais laikomi tokie, kuriuose žodis *kaimietis*, panašiai kaip dalykiniuose tekstuose, tiesiog informuoja, kad kalbama apie kaimo gyventoją, pavyzdžiui, *Ankstyvas kaimietis išsiruošė į miestą*. Teigiamo turinio kontekstams priskirti tie, kuriuose nurodomi teigiami aprašomo kaimiečio ar kaimiečių bruožai bei veiksmai (*Buvo nustebintas „paprasto kaimiečio“ samprotavimų logika ir nuoseklumu*), neigiamo turinio, priešingai – kontekstai, kuriuose kalbama apie įprastai nepalankiai vertinamas žmonių savybes, elgesį (*Įlomėje tarp dviejų kalvų kone visi kaimiečiai gėrė*).

Aptariamieji žodžiai pavartoti 996-iuose (apie 83 proc.) neutralaus turinio kontekstuose, 87-iuose (apie 7 proc.) teigiamo ir 121-ame (apie 10 proc.) neigiamo turinio kontekste. Kitų mokslininkų, tyrusių kalbinės visuomenės požiūrį į žodžių *kaimietis* ir *kaimas* sąvokas, teigimu, nusveria teigiamas vertinimas. Gintarės Dusevičiūtės (2014, 76) atlikto sociologinio tyrimo (apklausta per 300 įvairaus amžiaus ir išsilavinimo kaimo ir miesto žmonių) duomenimis, daugumas tiek miesto, tiek kaimo gyventojų „kaimietį vertino daugiau pozityviai“. Silvija Papaurėlytė (2014, 351; 354) tyrė žodžio *kaimas* asociacijų lauką (psicholingvistiniame eksperimente dalyvavo arti 600 Lietuvos universitetų studentų, daugumas jų – miestiečiai); didžioji dalis asociacijų buvusios teigiamos.

Iš teigiamų savybių daugelyje DLKT tekstų minimas gražus žmonių bendravimas: kaimiečiai mielai bendrauja, yra draugiški, malonūs, vaišingi, paslaugūs, geraširdžiai, užjaučiantys, kuklūs, dažnai pabrėžiamas jų darbštumas, taip pat nepabaigiami nelengvi darbai (*nėra kada sirgti*). Iš neigiamų – ypač būdingi kontekstai apie girtavimą (*Mūsų kaimiečiai geria iki pažaliavimo*⁵), nemaža – pabrėžiančių tamsumą, nevalyvumą, nešvarą.

Gretinant kontekstuose pateikiamas teigiamas ir neigiamas charakteristikas, galima sudaryti tam tikras nurodomų priešingų bruožų poras:

darbštūs – nemėgsta darbo;

turtingo dvasinio pasaulio (dori, gerbia žemę ir darbą, blaiviai žiūri į gyvenimą, saugo senąją dvasinę sanklodą, glaudžiai susiję su gamta, prie Joninių laužo dainuoja senovines dainas) – primityvūs, tamsūs (*toliau savo nosies nemato*, (moters) pasaulis – vien virtuvė);

rūpinasi vaikais – pernelyg mėgsta brutalią pedagogiką;
tvarkingi (pavyzdinga švara troboje, puoselėja daržą) – nevalyvi;

natūralus kaimietiškas maistas (duona iš savos krosnies) – maistą gamina primityviai;

meniniai gebėjimai (miestietės grožisi kaimo moterų menu; iš perluočių uogų per Vėlines ant kapų sudedami ornamentai) – prastas estetiškas skonis (negeba tinkamai apsirengti, nemoka pasidažyti).

Taigi, išnagrinėta pavyzdžių imtis leidžia teigti, kad tam tikrų bruožų – ypač neigiamų – apibendrinimas, suvisuotinimas yra nepagrįstas. Kaimo, kaip ir miesto, visais laikais būta visokio, įvairaus.

Aptariamieji žodžiai vartojami ir nesiejant sąvokos su gyvenamąja vieta, kaip žmogaus mentaliteto stereotipas, pavyzdžiui, *Mes viduj esam kaimiečiai*. Miesto žmogus, neretai net didžiudamasis, save vadina kaimiečiu, kaimiete: *Kaime iki kokių penkių metų augau. <...>. Kaimietis. . Su žąsim, vištom lakstydavau. Aš esu kaimietė ir genius loci galiu pajusti tik su dangum, žeme, vandeniu, medžiais. Rugiai, į kalną takas per pievą, vieniša laukinė obelis man yra amžinybės ženklai.* BLKŽ, kaip sakytą, iš to stereotipo pateikiama tik menkinamoji reikšmė „neišsilavinęs, prasto skonio“, kuri iliustruota šiais sakiniais: *Iš kur ta kaimietė išlindo sintetinė suknelė? Iš to kaimiečioneišmuši įsitikinimo, kad tik užsienyje gali gerai uždirbti.* Beje, iš vartosenos matyti, kad menkinamoji reikšmė gali apimti ir visai kitokias savybes, ne menką išsilavinimą ar netikusį skonį. Taip antai žurnalistės romane ironiškai, pašaipiai kalbama apie filologes mokslininkes, kurios laikosi įprastinės, tradicinės padorumo sampratos: *Turiu paragauti pasaulio bet kokia kaina, kitaip mirsiu kaimietė. Galėsiu dirbti literatūros institute ir gąščiotis nepadorių žodžių reklamose* (Urbonaitė 2012, 20).

Menkinamoji *kaimo, kaimiečio* (ir tolesnių vedinių: *kaimietiškas, kaimietiška, kaimietiškas, kaimietiškas*, taip pat kai kurių kaimą simbolizuojančių, metonimiškai vartojamų žodžių, pavyzdžiui, *plūgas, runkelis*) konotacija būdinga slengo leksikai, žemojo stiliaus diskursui: *Tai po to tiktai*

atėjo tokie du, žinai, kaimiečiai tokie, tai čiuk čiuk čiuk, žinai. Panašų vertinimą galima išgirsti pramoginėse TV laidose, paskaityti interneto komentaruose. Sakysim, neigiama reikšmė pabrėžiama reperio Vytauto Medinecko-Ironvyto, gimusio ir augusio Vilniuje, pasamprotavime: „Aš vartoju dažnai šitą terminą „kaimietis“, bet aš jį vartoju apibūdinti ne vietą, kur žmogus gyvena, bet apibūdinti mentalitetą. Tai yra negalvojimas apie kitus – „va, apsirengiau, kaip noriu, važiuoju, kaip noriu, darau, kaip noriu ir man neįdomu, ką kiti galvoja. Mes gyvenam visuomenėje. Miestas tuo ir skiriasi, kad mes gyvenam tarp daugiau žmonių. Ir mes turim prisitaikyti vienas prie kito, kad nebūtų chaoso ir visi būtų patenkinti“ ([Be aut.] 2018). Aišku, šitoks klaidingas požiūris eina iš kaimo nepažinimo. Kiti miesto žmonės mato kitokius kaimiečių bruožus. Pavyzdžiui, jaunosios kartos fotografas Tadas Kazakevičius sako: „Matau, kaip kaimo žmonės bendrauja ir kaip tai skiriasi nuo paviršutiniško žmonių bendravimo mieste“ (cit. iš Byčienė 2019, 11).

Kaimo žmogaus menkinimas nėra naujas socialinis reiškinys. Neapsisvietęs, nekultūringas, apsileidęs kaimietis yra senas ir universalus, būdingas toli gražu ne tik lietuviams, stereotipas miestų kultūroje. Neigiamą konotaciją fiksuoja jau senoji lietuvių liaudies frazeologija: *kaimo Jurgis* „apsileidėlis, apkiautėlis“, *iš kaimo vidurio* „nekultūringas, neišprusęs, tamsuolis“ (FŽ, 254), *kaip iš kaimo [atvažiuojes]* [„kvailas“] (LKPŽ, 100). 1934 metais Jonas Aistis rašė: „Sodžius šlykščiai ir nuolatos mūsų teatre šaržuojamas. Sodiečiai tik ponams prajuokinti rodomi. Sodiečiai nėra taip kvaili, kaip mano p. p. režisieriai ir p. p. rašytojai. Mes dar nesame tiek nusipelnę mūsų kultūrai, kiek sodžius“ (Aistis 1991, 131).

Šviesuomenei tradiciškai būdingas solidarumas su kaimo žmogumi. Dailininkas Mikalojus Vilutis (2013, 2) iš tiesių kaimietės senutės žodžių miestiečiui daro gražų apibendrinimą: „Žmogus, kuriam laisvė yra gėris, o darbas yra blogis, taip kalbėjo: / – Aš senas. Vedžiau iš meilės. Jeigu gyvenčiau dar kartą, vesčiau tik iš išskaičiavimo. Paklausčiau kandidatės į žmonas, ar ji turi kolektyvinį sodą. Jeigu ji pasakytų – taip, aš jai pasakyčiau – sudie. <...> Laisvę mylinčio žmogaus pasakojimą girdėjau ant Virintų ežero ⁷ kranto. Girdėjo ir vietinė senutė Elena, panaši į raganą. / – Betgi tu paprasčiausias tinginys, – tarė ji laisvę mylinčiam žmogui. / Tie **kaimiečiai**. Jie moka vadinti daiktus tikrais vardais. Tiesą mato“. Mieste įsigyvenusio kūrėjo didžioji patirtis būna vaikystė kaime, veikianti poetinę sąmonę: „Patirtiniuose tekstuose Gyčio poetinis subjektas – nuoširdus provincialas, artimas **kaimo** kultūrai. <...> autorius išlaiko savastį ir nesumiesčionėja. <...> Palaikomas ryšys su gamta ir papročiais, kurie visiškiems miesčioniams gali pasirodyti laukiniai, pernelyg barbariški“, – rašo jaunosios kartos poetas Vainius Bakas (2012, 12) apie Gyčio Norvilo poeziją.

2 Dėl požiūrio į kaimiečių kalbą.

Kaimiečio, kaimo vertinimas yra susijęs ir su požiūriu į *kaimietišką* kalbą.

⁸ Ji matoma dvejopai.

Sovietmečiu Saulius Tomas Kondrotas yra teigęs, kad per daug kaimiška lietuvių kalba trukdanti kurti naujovišką literatūrą (Kondrotas 1984; dėl tokio požiūrio nepagrįstumo žr. Kniūkšta 2001). Po poros dešimtmečių tą pačią mintį kartoja Undinė Radzevičiūtė knygoje *Strekaza* (žr. ketvirtą viršelio puslapį): ji pasisako nemylinti (nemėgstanti?) lietuvių kalbos dėl jos kaimiškumo: „*Eta kniga pro bezisходnost(v)*. / Galiu tą patį parašyti ir lietuviškai, bet atrodys daug blogiau. / Niekada nemylėjau l. kalbos dėl jos agrariškumo“. Panašūs teiginiai skelbiami tarsi nematant išplėtotos lietuvių kalbos stilių įvairovės, ne vieną šimtmetį kuriamos ir tobulinamos mokslo, publicistikos, grožinės literatūros kalbos. Kalbinė raiška veikia skaitytoją ir klausytoją, kuria jo kalbą⁹.

Kalbininkas Antanas Smetona viename susitikime su bibliotekos skaitytojais neseniai priminė Joną Jablonskį sakius, kad mokytis kalbos reikia iš žmonių kalbos, ir pareiškė: dabar „pasikeitė žmonės. Anksčiau tai buvo kaimietis, dabar – miestietis. Jie – tikrieji lietuvių kalbos kūrėjai ir tiekėjai. Norime ar nenorime, kalbą iš kaimiečių į miestiečių turime persiversti“ (cit. iš Valančiūtė 2020). Negali nesutikti, kad dabartinė lietuvių kalba kaip tik taip ir kinta (akivaizdi miesto kalbos driekia¹⁰), bet negalima pritarti, kai su tokiu vienakrypčiu kitimu siūloma susitaikyti. Kol gyvuoja kaimas (statistikos duomenimis, šiuo metu Lietuvoje kaimuose, bažnytkaimiuose, mažuose miesteliuose gyvena per 30 proc. šalies žmonių; žemės ūkio paskirties žemė užima per 60 proc. krašto teritorijos), o jis neišnyks, kol žmonės norės valgyti, bendrinė kalba naudosis ir kaimo kalbos ištekliais – senaisiais ir naujaisiais. Prieš vienpusį požiūrį į lietuvių kalbos ateitį yra pasisakiusi Irena Smetonienė: „Mūsų kalba skurdės, jeigu žmonės ir toliau išvažiuos iš provincijos, nes tada ji apims tik miestietišką gyvenimą. Iš tos sintezės, kaimo ir miesto, turi išaugti kalbos intelektas. O jeigu jis bus tik miesto ar tik kaimo, bus blogai. <...> Kalba kinta, miestas kuria savo kalbą, tačiau aukso grynuolis yra per vidurį, ir jį reikia stengtis išlaikyti“ (cit. iš Jačėnaitė 2018). Taigi, pabrėžiama sąmoningų kalbinės bendruomenės pastangų svarba kalbos kitimui: šalia savaiminės kalbos raidos keliama kalbos siekinio, jos tikslingos orientacijos idėja.

Kalba kinta, keičiasi, niekas įsikibęs jos nesilaiko, bet kas tinka ir šiandienai, argi reikia išmesti? Ypač traukiasi iš šnekos tradiciniai frazeologizmai, kiti vaizdingi, perkeltinės reikšmės posakiai – miesto žmogus juose pasigenda paviršinės logikos. Žurnalistas Audrius Musteikis pasakoja, kaip jo kolegos, „įžūliai įsitikinę savo teisumu, įrodinėjo, kad posakis „užkando žadą“ nevartotinas, klaidingas, keistas, netaisyklingas, nelogiškas“ (cit. iš Bučiūtė 2014, 35). Junginyje *užkasti žadą* daiktavardis *žadas* reiškia kalbą, balsą, amą, o visas pasakymas – negalėjimą kalbėti. Tas pasakymas yra gyvų gyviausias – didžiajame žodyne iliustracinių jo pavartojimo pavyzdžių pateikta iš Liškiavos (Varėnos r.), Skāpiškio (Kupiškio r.), Žėlvos (Ukmergės r.), taip pat iš Antano Smetonos ir Antano Vienuolio raštų (LKŽ 20, 26).

Dažnas miestietis, ypač jaunesnis, nesupranta ne tik tradicinių vaizdingų posakių, bet ir daugelio paprasčiausių bendrinei kalbai ir

šiandien reikalingų kaimo žodžių, pavyzdžiui, *bulvienojai*, *skiedrynas* (žr. Butkus 2014, 5–6). Nemokama įvardyti veiksmų, apie kuriuos kalbama. Apie mergytę, paprašiusią raito policininko leisti jai pajoti, televizijos laidoje pasakota taip: *Jis paėmė tą mergaitę ir uždėjo* [= užsodino] *ant žirgo* TV 2011 10 02 (laidos vedėjas Deivis Norvilas). Painiojamasi dėl daiktų, veiksmų sąsajos, „kaimo žodžiui“ suteikiama ne ta prasmė. Jauna miestietė raitelė prisimena: *Tiek man, tiek Valkirijai* [kumelei] *buvo pirmosios varžybos. O dabar abi jojame toliau* ŠN 2018 06 09. Veiksmažodis *joti* reiškia „raitam keliauti, vykti“ (DLKŽ, 270) (plg. J. Jablonskio sakinį iš kaimiečių kalbos: *Kas josit šiandien arklius nakties?* (LKŽ 4, 358)), o šiuolaikinėje, „miesto“ kalboje *raiti keliaus* abu – žmogus ir arklys, taip sakant, abu bus raiteliai?!

Tenka kartoti: kaimiečio niekinimas eina iš paviršutiniškos, vienpusės pažinties su kaimu. Šiuo atžvilgiu sektinu pavyzdžiu galėtų būti žymiausi dabarties kaimo fotografai: broliai Algimantas ir Mindaugas Černiauskai, Arūnas Baltėnas, minėtasis Tadas Kazakevičius ir kiti. Sakysim, Baltėnas, beje, miestietis, sakosi stengiąsį suprasti kaimo žmonių gyvenimą, jam esančios priimtinos jų vertybės, jam labai gražu, kaip jie gyvena, nors gyvena sunkiai, daug dirba (išsamiau žr. Maskuliūnienė, Župerka 2020, 320–321). Minėtąjį psicholingvistinį eksperimentą atlikusi Silvija Papaurėlytė (2014, 357) konstatuoja savosios kultūros išmanymo spragas: „Lietuvių literatūroje gausu su kaimu susijusių poezijos ir prozos tekstų, esama kaimo temoms skirtų įvairių meno rūšių kūrinių, tačiau nė vienas iš apklaustų daugiau nei 500 respondentų neprisiminė jokio su kaimu susijusio precedentinio teksto, kurį būtų galima laikyti priklausančiu lietuvių kultūrai.“

Baigiamosios pastabos.

Žodžio *kaimietis* konotacija nuo senesnių laikų nėra kaip nors esmingai pakitusi: pagrindine savo reikšme šis žodis funkciniu stilistiniu ir vertinamuoju atžvilgiu yra neutralus kaimo gyventojas ar iš kaimo kilusio žmogaus pavadinimas. Pripažintinas kontekstinis bei situacinis vertinamasis (teigiamas arba neigiamas) šia reikšme vartojamo žodžio atspalvis. Apie sisteminę šio žodžio konotaciją tikslinga kalbėti tada, kai jo prasmėje svarbiausia ne „kaimo gyventojas“ („valstietis“) ar „kilęs iš kaimo“, o tam tikras stereotipas, paprastai su neigiamais neišsilavinimo ir pan. bruožais. Menkinamosios *kaimiečio*, *kaimietės* reikšmės fiksavimas BLKŽ yra slenge paplitusios konotuoto žodžio reikšmės kodifikavimas, „pakylėjimas“ iki bendrinės kalbos vieneto. Tai dabartinei kalbai būdingas bendrinės kalbos užriebio žodžių, žemojo stiliaus raiškos priemonių skvarbos į neutraliojo stiliaus šneką atvejis. Neigiamas kaimietiško vertinimas ypač įsitvirtinęs žargonuose. Vienpusis neigiamas požiūris į kaimietį kyla iš paviršutiniško kaimo pažinimo, plinta, išigali dėl miestų drikos. Tokią konotaciją stiprina ir kaimiečių kalbos menkinimas.

Literatūra ir šaltiniai

- Aistis Jonas 1991, *Milfordo gatvės elegijos*: Publicistika, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjunga. Bakas Vainius 2012, Poezijos įvarčiai bei nuošalės, *Literatūra ir menas* 17, 11–13.
- [Be aut.] 2018, Vytautas Medineckas-Ironvytas: „Žodį „kaimietis“ vartoju ne gyvenamai vietai apibūdinti“, <https://www.delfi.lt/> 2018-01-29. [žiūrėta 2020-08-20]
- Byčienė Dalia 2019, Išeinančio lietuviško kaimo šviesa [pokalbis su fotografu Tadu Kazakevičiumi], *Respublika*, spalio 31–lapkričio 8.
- BLKŽ – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas*, <http://bkz.lki.lt>
- Bučas Jurgis 2013, Miesto drieka kaime: socialinis ir aplinkosauginis aspektai, *Urbanistinė drieka: miesto ir kaimo sandūra*: Mokslo straipsnių rinkinys, sud. I. Gražulevičiūtė-Vileniškė ir kt., KTU Architektūros ir kraštotvarkos katedra, 5–11.
- Bučiūtė Diana 2014, Basomis per šabakštynus [pokalbis su vertėju Audriumi Musteikiu],
- Burinskienė Marija, Lazauskaitė Dovilė 2013, Mažų miestelių, bažnytkaimių, kaimo gyvenviečių perspektyvos, *Urbanistinė drieka: miesto ir kaimo sandūra*: Mokslo straipsnių rinkinys, sud. I. Gražulevičiūtė-Vileniškė ir kt., KTU Architektūros ir kraštotvarkos katedra, 34–39.
- Butkus Vigmantas 2014, Perrašai ir perrašai, *Šiaurės Atėnai*, gegužės 2, 5–6.
- DLKT – *Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas*, <http://tekstynas.vdu.lt>
- DLKŽ – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2012.
- Dusevičiūtė Gintarė 2014, Šiuolaikinė miestiečio ir kaimiečio samprata, *Liaudies kultūra* 5, 73–78.
- FŽ – *Frazeologijos žodynas*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2001.
- Gaivenis Kazimieras, Keinys Stasys 1990, *Kalbotyros terminų žodynas*, Kaunas: Šviesa.
- Jačėnaitė Jurgita 2018, Prof. I. Smetonienė: nebūtume išlaikę archajiškos kalbos, jeigu nebūtume buvę tokie tinginiai, <https://www.bernardinai.lt/> 2018-12-17.
- Kniūkšta Pranas 2001 (1989), Kalta ne kaimiečių kalba, Kniūkšta P. *Kalbos vartosena ir tvarkyba*. Vilnius: LKI leidykla, 163–171.
- Kondrotas Saulius Tomas 1984, Dėl literatūros kalbos, *Literatūra ir menas*, gruodžio 8.
- Kvašytė Regina, Maskuliūnienė Džiuljeta, Župerka Kazimieras 2019, Politinio korektiškumo apraiškos lietuvių ir latvių kalbose, *Lietuvių kalba* 13, www.lietuviukalba.lt
- Kvašytė Regina, Maskuliūnienė Džiuljeta, Župerka Kazimieras 2020, Daiktavardžiai *kaimietis*, *kaimietė* dabartinėje publicistikoje, *Gimtoji kalba* 6, 3–9.
- Kvašytė Regina, Župerka Kazimieras 2020, Daiktavardžio *kaimietis* sinonimai dabartinėje lietuvių kalboje, *Acta humanitarica universitatis Saulensis* 27, 148–161.
- LKPŽ – *Lietuvių kalbos palyginimų žodynas*. Sud. Klementina Vosilytė. Vilnius: Mokslas, 1985.

LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas* 1–20. Vilnius, 1956–2002.

Maskuliūnienė Džiuljeta, Župerka Kazimieras 2020, Kaimo žmogaus paveikslas lietuvių literatūroje ir fotografijoje, *Acta humanitarica universitatis Saulensis* 27, 313–330.

Myśliwski Wiesław 2017, Koks žodis, toks pasaulis, *Literatūra ir menas*, <https://literaturairmenas.lt/publicistika/wieslaw-mysliwski-koks-zodis-toks-pasaulis> [žiūrėta 2020-09-10]

Papaurėlytė Silvija 2014, Žodžio kaimas asociacijų laukas lietuvių kalbos pasaulėvaizdyje, *Acta humanitarica universitatis Saulensis* 19, 351–362.

Radzevičiūtė Undinė 2003, *Strekaža*. Vilnius: Tyto alba. ŠN *Šiaulių naujienos* (laikraštis). TV – televizija.

Urbonaitė Audronė 2012, *Cukruota žuvis*: Romanas. Vilnius: Alma littera.

Valančiūtė Enrika 2020, „Mūsų kalba keičiasi, turi keistis ir su tuo reikia susitaikyti“ [iš kalbininko Antano Smetonos paskaitos], <https://www.etaplus.lt>, 2020-03-07.

Vilutis Mikalojus 2013, Skausmingas laisvę mylinčio žmogaus pasakojimas, *Šiaurės Atėnai*, kovo 22, 2.

Notes

- 1 Terminas iš Gaivenis, Keinys 1990, 108; 158.
- 2 Tokia nuomonė buvo pareikšta anoniminėje straipsnio apie politinio korektiškumo apraiškas (Kvašytė, Maskuliūnienė, Župerka 2019) recenzijoje.
- 3 Nesant poreikio atskirti kalbamųjų žodžių vartoseną pagal giminę, vartojama vyriškosios giminės forma.
- 4 Pavyzdžiai be šaltinio nuorodos imti iš DLKT.
- 5 Daugiau teigiamų ir neigiamų kaimiečio, -ės mikrokontekstų iš DLKT žr. nurodytoje publikacijoje (Kvašytė, Maskuliūnienė, Župerka 2020).
- 6 Plg. DLKT sinonimiškai pavartotą svetimybę: „Aš – muziko vaikas. Muzikas“ (taip apie save sakydavęs chemikas profesorius Kazys Daukšas).
- 7 Virintų# ežeras yra Molėtų rajone.
- 8 Nekalbininkų (rašytojų, žurnalistų, literatūrologų) ir populiariesniuose, visuomenei skirtuose kalbininkų tekstuose sąvoka, reiškianti žodžių junginiais kaimo (kaimiška) kalba, kaimiečių (kaimietiška) kalba, esti vartojama kaip savaime suprantama („kalba, būdinga kaimui, turinti kaimiško kolorito“). Ir straipsnyje šios sąvokos kaip nors griežčiau nebandoma apibrėžti.
- 9 Plg. lenkų rašytojo Wiesłavo Mysliwskio (Wiesław Myśliwski) (2017) mintį: Koks žodis, toks pasaulis.
- 10 Plg.: „Pasaulio matymo-mąstymo kodai visiškai sukitokėja natūraliai sukitokėjant, persirašant pačiam pasauliui“ (Butkus 2014, 6). *Gauta*: 2020-09-15 *Priimta*: 2020-12-21